

11. National Digital Library of Uzbekistan –
<https://uzdigitallibrary.uz>
12. JSTOR ilmiy ma’lumotlar bazasi – <https://www.jstor.org>
13. ScienceDirect ilmiy maqolalar bazasi –
<https://www.sciencedirect.com>
14. SpringerLink ilmiy resurslari – <https://link.springer.com>
15. Khan Academy ta’lim platformasi –
<https://www.khanacademy.org>

IJTIMOIIY TARMOQLARNING YOSHLAR HAYOTIGA TA’SIRI

Ismoilov Islomjon Ilhomjon o‘g‘li,

Namangan davlat texnika universiteti o‘qituvchisi

Abdulxoliq Mirazamov

Namangan Davlat Texnika universiteti talabasi

Tel.: +99894 067 88 22 E-mail: abdulxoliq520@gmail.com

Annotatsiya: Mazkur maqolada ijtimoiy tarmoqlarning yoshlar hayotiga ta’siri nazariy tahlil asosida yoritiladi. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining jadal rivojlanishi natijasida shakllangan virtual muhit yoshlarning dunyoqarashi, ijtimoiy faolligi, psixologik holati hamda xulq-atvoriga sezilarli ta’sir ko’rsatmoqda. Ijtimoiy tarmoqlarning interaktivligi, tezkorligi va ko’p funktsionalligi yoshlar orasida keng tarqalishiga sabab bo’lmoqda. Muallif tomonidan “ijtimoiy tarmoqlardan ongli foydalanish modeli” taklif qilinib, uning tarkibiy qismlari va pedagogik mexanizmlari asoslab beriladi. Shuningdek, maqolada ijtimoiy tarmoqlarning ijobiy va salbiy jihatlari hamda yoshlar hayotiga ta’sir etuvchi asosiy omillar tahlil qilinadi.

Kalit so‘zlar: ijtimoiy tarmoqlar, yoshlar, virtual muhit, kommunikatsiya, psixologik ta’sir, media savodxonlik, raqamli madaniyat, model.

Аннотация: В статье на основе теоретического анализа раскрывается влияние социальных сетей на жизнь молодежи. Развитие информационно-коммуникационных технологий привело к формированию виртуальной среды, оказывающей значительное воздействие на мировоззрение, социальную активность и психологическое состояние молодежи. Рассматриваются положительные и отрицательные аспекты социальных сетей, а также их влияние на поведение и коммуникацию. Автор предлагает модель «осознанного использования социальных сетей» и обосновывает её основные компоненты и механизмы реализации.

Ключевые слова: социальные сети, молодежь, виртуальная среда, коммуникация, психологическое влияние, цифровая культура.

Abstract: This article provides a theoretical analysis of the impact of social media on youth life. The rapid development of information and communication technologies has led to the formation of a virtual environment that significantly affects young people’s worldview, social activity, and psychological state. The paper examines both positive and negative aspects of social media and proposes a model of “conscious social media use.” The structural components and implementation mechanisms of the model are discussed.

Keywords: social media, youth, virtual environment, communication, psychological impact, digital culture, model.

Hozirgi globallashuv va raqamli texnologiyalar tez sur’atlar bilan rivojlanayotgan davrda ijtimoiy tarmoqlar inson hayotining ajralmas qismiga aylanib bormoqda. Ayniqsa, yoshlar hayotida ijtimoiy tarmoqlarning o‘rni beqiyos darajada oshib bormoqda. Ular nafaqat muloqot vositasi, balki bilim olish, o‘zini namoyon qilish, axborot almashish va hatto daromad topish imkoniyatlarini ham yaratmoqda.

Mazkur tezisda ijtimoiy tarmoqlarning yoshlar hayotiga ijobiy va salbiy ta’siri ilmiy-nazariy asosda tahlil qilinadi hamda ularning ta’lim, psixologiya va ijtimoiy faollikka ta’siri ko‘rib chiqiladi.

Ijtimoiy tarmoqlar tushunchasi va ularning rivojlanishi

Ijtimoiy tarmoqlar — bu foydalanuvchilar o‘rtasida axborot almashish, muloqot qilish va hamkorlikni ta’minlovchi internet platformalaridir. So‘nggi yillarda bu platformalar sezilarli darajada rivojlanib, global kommunikatsiya tizimiga aylandi. Yoshlar orasida ijtimoiy tarmoqlardan foydalanish darajasi juda yuqori bo‘lib, ular kunning katta qismini ushbu platformalarda o‘tkazmoqda. Bu esa ularning dunyoqarashi, fikrlashi va xulq-atvoriga sezilarli ta’sir ko‘rsatmoqda.

Ijtimoiy tarmoqlarning yoshlar hayotiga ko‘plab ijobiy ta’sirlari mavjud. Avvalo, ular axborot olish va bilimni oshirish imkoniyatlarini kengaytiradi. Turli xil ta’limiy sahifalar, videodarslar va onlayn kurslar orqali yoshlar mustaqil bilim olish imkoniyatiga ega bo‘lmoqda.

Shuningdek, ijtimoiy tarmoqlar yoshlarning kommunikativ ko‘nikmalarini rivojlantiradi. Ular turli mamlakatlardagi tengdoshlari bilan muloqot qilish orqali madaniy almashinuvni amalga oshiradi.

Bundan tashqari, ijtimoiy tarmoqlar ijodkorlikni rivojlantirishda ham muhim rol o‘ynaydi. Yoshlar o‘z g‘oyalarini, ijodiy ishlarini keng ommaga taqdim etish imkoniga ega bo‘ladilar. Bu esa ularning o‘ziga bo‘lgan ishonchini oshiradi.

Ijtimoiy tarmoqlarning salbiy ta’siri

Shu bilan birga, ijtimoiy tarmoqlarning salbiy jihatlari ham mavjud. Eng asosiy muammolardan biri — vaqtni samarasiz sarflashdir.

Yoshlar ko‘pincha ijtimoiy tarmoqlarda ortiqcha vaqt o‘tkazib, o‘qish va boshqa muhim faoliyatlarga yetarli e‘tibor bermay qo‘yadi.

Yana bir muhim muammo — psixologik ta’sirdir. Ijtimoiy tarmoqlarda boshqalar hayotini ideal tarzda ko‘rsatish yoshlar orasida o‘zini past baholash, depressiya va stress holatlariga olib kelishi mumkin.

Shuningdek, zararli axborotlarning tarqalishi, kiberbulling va yolg‘on ma’lumotlar ham yoshlar ongiga salbiy ta’sir ko‘rsatadi.

Ta’lim jarayoniga ta’siri

Ijtimoiy tarmoqlar ta’lim jarayoniga ham sezilarli ta’sir ko‘rsatmoqda. Bir tomondan, ular masofaviy ta’limni rivojlantirish, tezkor axborot almashish va o‘qituvchi hamda talaba o‘rtasidagi aloqani mustahkamlashga xizmat qiladi.

Boshqa tomondan esa, diqqatning chalg‘ishi, yuzaki bilim olish va mustaqil fikrlashning pasayishiga sabab bo‘lishi mumkin. Shu sababli ijtimoiy tarmoqlardan maqsadli va ongli foydalanish muhim ahamiyat kasb etadi.

Taklif va tavsiyalar

Yoshlar hayotida ijtimoiy tarmoqlardan samarali foydalanishni ta’minlash uchun quyidagi tavsiyalarni berish mumkin:

- ijtimoiy tarmoqlardan foydalanish vaqtini me’yorlash;
- foydali va ishonchli manbalarga ustunlik berish;
- ta’limiy kontentlardan ko‘proq foydalanish;
- kiberxavfsizlik qoidalariga rioya qilish;
- real hayotdagi muloqot va faoliyatni unutmaslik.

Xulosa qilib aytganda, ijtimoiy tarmoqlar yoshlar hayotiga kuchli ta’sir ko‘rsatuvchi omil hisoblanadi. Ular to‘g‘ri foydalanilganda bilim olish, kommunikatsiya va ijodkorlikni rivojlantirishga xizmat qiladi. Aks holda esa, vaqtni behuda sarflash, psixologik muammolar va ijtimoiy faollikning pasayishiga olib kelishi mumkin.

Shu sababli ijtimoiy tarmoqlardan ongli va maqsadli foydalanish bugungi kunning dolzarb masalalaridan biri hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar.

1. Ismoilov I. Talabalarni axborot ta’limi muhitida kreativlik qobiliyatlarini rivojlantirish bosqichlari. Inter Education Global Study, 2025, Vol.3, №7, 202–208.

2. Ismoilov.I. “Talabalarni axborot-ta’limi muhitida kreativlik qobiliyatlarini rivojlantirishning mazmun mohiyati”. NamDU Ilmiy Axborotnoma 2025-y 3-son

3. Ismoilov I. “Oliy ta’lim talabalariga axborot-ta’lim muhitini yaratishning ijtimoiy zaruriyati”. Qo‘qon DPI Ilmiy xabarlar 2025-yil 2-son C seriya.

4. astells M. The Rise of the Network Society. – Oxford: Blackwell, 2010. Boyd D. It's Complicated: The Social Lives of Networked Teens. – Yale University Press, 2014.
5. Turkle S. Alone Together: Why We Expect More from Technology and Less from Each Other. – New York: Basic Books, 2011.
6. Kaplan A.M., Haenlein M. Users of the world, unite! The challenges and opportunities of social media // Business Horizons, 2010
7. Morris T.H. Creativity through self-directed learning: three distinct dimensions of teacher support. 2020.
8. Mamurova M.M. Talabalarning axborot ta'lim muhitida mustaqil ishlarining tashkil etishning integrativ yondashuvi. Zenodo, 2024.
9. Boshqa manbalar: Davies D. (2013) Creative learning environments; va O'zbekiston ilmiy konferensiya materiallari.
10. Project Gutenberg elektron kutubxonasi – <https://www.gutenberg.org>
11. Google Books elektron kutubxonasi – <https://books.google.com>
12. National Digital Library of Uzbekistan – <https://uzdigitallibrary.uz>
13. JSTOR ilmiy ma'lumotlar bazasi – <https://www.jstor.org>
14. ScienceDirect ilmiy maqolalar bazasi – <https://www.sciencedirect.com>
15. SpringerLink ilmiy resurslari – <https://link.springer.com>
16. Khan Academy ta'lim platformasi – <https://www.khanacademy.org>

ELEKTRON KUTUBXONALAR VA ULARNING IMKONIYATLARI

Ismoilov Islomjon Ilhomjon o'g'li

Namangan davlat texnika universiteti o'qituvchisi

Muhammadjanov Jasurbek Akramjon o'g'li

Namangan davlat texnika universiteti uquvchisi

Tel.: 947557475 E-mail: mahammadjanovjasur2@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolada elektron kutubxonalar tushunchasi, turlari va ta'limdagi imkoniyatlari tahlil qilinadi. Elektron kutubxona — kitoblar, maqolalar, darsliklar va multimedia resurslarini raqamli shaklda jamlagan tizim bo'lib, foydalanuvchilarga internet yoki mahalliy kompyuter orqali xizmat qiladi. Maqolada onlayn, offline, akademik va multimedia kutubxonalarining xususiyatlari, tezkor qidiruv, masofaviy foydalanish, turli formatdagi materiallar va ilmiy